

Nato je šel Vereščagin v Palestino in Sirijo. Tu je slikal podobe iz Novega Zakona. A te podobe so prešinjene brezbožnega Renanovega duha. Slikal je Kristusa, ne kakor ga evangelijski popisuje, ampak kakor si ga mislijo novodobni učenjaki, ki ne verujejo v njegovo božanstvo. Te slike so bile razstavljene na Dunaju, kjer so zbudile po pravici hud odpor. Škoda, da je Vereščagin s tem zatemnil svoj značaj v zgodovini lepe umetnosti. V Rusiji pa je razstavil slike iz časa Napoleonskih vojsk.

Vereščagin je bil skrajni naturalist. Slikal je vse po naravi z najživejšo istinitostjo. Njegovi najznamenitejši proizvodi so pa bojne slike. On pravzaprav ni slikal toliko bojev, kakor le grozo in nesrečo, ki jo povzroča vojska. O teh slikah piše sam: „Kar sem videl v vojski, sem hotel vse naslikati kar le mogoče natančno. V vojski je le 10 odstotkov zmage; 90 odstotkov je strašnih porazov, mraza, glada, grozovitosti, obupa in smrti v najžalostnejših oblikah. Ako gledaš vojsko od blizu v njenem vrvenju, se ti zdi grozna. Kdor je sam videl njene strahote, njeno razdiranje in prizore trpljenja, temu ne pride nikdar na misel, da bi povelečeval zmago; kri, smrt, vzdihli ranjenih in hropenje umirajočih ti mora navdati srce z globokim sočutjem. Tisoči se zaganjajo v bitko in v minuti padajo na stotine mrtvi in ranjeni.“

In vendar ga je vleklo vedno na vojsko! Tudi zdaj je prosil, da sme zopet z rusko vojsko na bojišče. Kuropatkin mu je svetoval, naj še počaka, ker prava vojska se bo začela šele pozneje. A on ni imel miru. Dobil je od vlade brezplačno vožnjo po azijskih železnicah in šel v Port Artur. In tu je našel takoj prve dni nenadno smrt na potapljačem se „Petropavlovsku“ . . .

Vereščagin je tudi mnogo pisal. Izdal je spomine iz vojsk, katerih se je udeležil, potopis iz Himalaja, roman „Literator“ in obširnejše popise k svoji zbirki „Napoleon I. v Rusiji“.

Dr. E. L.

Slavnost trinajststoletnice sv. Gregorija Vel. v Rimu.

Dné 12. sušca letošnjega leta je minulo uprav trinajststo let, odkar je zatisnil oči papež Gregorij († 604), katerega po pravici imenuje zgodovina Velikega. Prav iz srca je bila torej povzeta misel premnogim katoličanom širom sveta, naj bi se ta trinajststoletnica slovesno praznovala v Rimu, kjer počivajo v vatikanski baziliki sv. Petra njegovi telesni ostanki. V to svrhu se je sestavil v večnem mestu odbor, v katerega so sprejeli učenjake in veljake malone vseh narodnosti. Omenjam le nekaj dobroznanih imen, kakor: L. Duchesne, Fr. Ehrle S. J., L. Janssens O. S. B., L. Pastor, S. Eshes, A. De Santi S. J., G. Mercati, P. Franchi de' Cavalieri idr. Ta odbor je sestavil obširen načrt, po katerem se je imela

razviti Gregorijeva slavnost v Rimu po velikonočnih praznikih, od 6.—12. aprila. Povabilu se je odzvalo na tisoče vernikov z vsega sveta. Odbor pa je hotel posebe v proslavo sv. Gregorija sklicati tudi še kongres, na katerem naj bi se obravnavala vprašanja, ki so v večji ali manjši zvezi z delovanjem sv. Gregorija. Vabili so na ta shod učenjake iz vseh krajev. Kdor pa je želel poročati, se je moral omejiti na teh troje vednostnih strok: *a)* na vednostna, ne praktična liturgična vprašanja, *b)* na slovstvo in krščansko arheologijo šestega in sedmega stoletja po Kr., *c)* na krščansko umetnost zlasti pa na gregorijanski koral. Kongres naj bi imel več posamnih sekcij, katerih bi se smeli udeleževati svobodno posamezni člani; poleg tega pa tri slavnostne seje. Za kongres se je prijavilo do sedemsto udeležnikov iz raznih dežel in delov sveta. Slavnostne seje so se vršile dné 7., 8. in 9. aprila v veliki, okusno okrašeni dvorani papeževega semenišča pri sv. Apolinariju. Duhovniki in laiki od najčastnejših cerkvenih knezov do skromnega beneficiata, aristokratje in uradniki, izkratka: vse je bilo zastopano ob slavnostnih sejah. Obravnavali so v italijanskem, skoro še več pa v francoskem jeziku. Le enkrat je prišla nemščina na vrsto. Kajpada ne moremo poročati obširneje o raznih predavanjih. Zadostuj, da navajamo le nekaj predmetov, o katerih so govorili posamni učenjak. Prof. dr. Wagner (Friburg v Švici) je govoril o diatonizaciji gregorijanskih nevm, benediktinec Noegue o gregorijanski šoli v Solesmes-u, Don Argiolas o verskem in političnem vplivu Gregorija v Sardiniji in P. Doisé o političnem in socialnem stremljenju Gregorija Vel. ob longobardskih vojskah. Prelat Duchesne je razpravljal o rimskih cerkvah, ki so zgrajene na čast Gregoriju Velikemu, opat Guépin (Silos na Španjskem) o vplivu sv. Gregorija na Španskem, profesor Wagner tudi še o restavraciji gregorijanskega petja na Nemškem. Že iz tega navedenega je razvidno, da se je vršil kongres v znamenju vednosti in znanosti, ki razvijaj nadalje značaj in delovanje papeža Gregorija mej posamnimi narodnostmi. Brezdvomno postane sijajna zgodovinska podoba velikega Gregorija vsled tega kongresa še bolj znana po vsem omikanem svetu.

Poleg kongresa pa je odbor poskrbel, da so se vršile slavnosti po raznih rimskih cerkvah, tako v cerkvi sv. Gregorija na hribu Celiju, kjer je bil svetnik doma. Neko popoldne so se zbrali zlasti udeležniki z Angleškega v baziliki sv. Petra. Angleški katoličani namreč sv. Gregorija prav posebno časte kot apostola svoje dežele, zakaj on je, kakor pripoveduje zgodovina, prvi povzročil, da se je v Britaniji jela poučevati Kristova vera. Zbrali so se torej popoldne 8. aprila katoličani angleške narodnosti okrog groba sv. Gregorija; ondi so čuli priložnostni govor o apostolskem delovanju sv. Gregorija na Angleškem, in potem se je pela slovesna veroizpoved (Credo) v gregorijanski melodiji.

Kaj krasno so slavili spomin slavnega Gregorija benediktinci v cerkvi sv. Pavla zunaj mestnega ozidja. Belo nedeljo so imeli ondi slovesno službo božjo, pri kateri je popevalo silno ganljivo koralne melodije kakih 60–70 mladih benediktincev. Čul sem že tuintam cerkveno petje, a to se mi je zdelo tako primerno svetemu kraju in namenu, da bi ga bil še in še poslušal. Tisti očitek, da je koralno petje dolgočasno in da se tako vleče, so benediktinci popolnoma porazili s svojim proizvajanjem. Seveda „vlečejo“ koral le tisti, ki ga ne znajo. Kdor pa si je v svesti, kako so posamni deli koralnih melodij ritmično sestavljeni, bode izvajal to petje tako, kakor so ga zamislili oni, ki so ga prvič poklicali v cerkveno življenje.

Prav tako se je vršila slavnost Gregorijeva tudi v katakombah sv. Nereja in Ahileja na Ardeatski poti, kjer je oskrbela koralno petje znana „Scuola gregoriana“ pod vodstvom msgr P. Müllerja.

A glavni blišč vsej slavnosti je imel donesti ponedeljek 11. aprila. Takrat se je namreč vršila pontifikalna maša, za katero so se pri sv. Petru vsaj teden dni poprej delale priprave. Sv. oče Pij X. je odboru obljubil, da bode sam opravil slovesnost. In res, kmalu po deveti uri označenega dne se začujejo iznad velikih vrat glasovi iz srebrnih tromb, naznanjajoč papežev prihod. Kdor še ni sam videl kdaj slovesnega vhoda papeževega v vatikansko baziliko, temu je težko popisati vnanji blišč in sijaj, ki se ob tej priliki razvija. Vojaštvo papeževo v bujnih, bleščečih opravah, razni plemenitaši in diplomatični zbor, cerkveni dostojanstveniki, prelatje, škofje in kardinali, naposled pa sam papež na vzvišenem sedežu blagoslavljajoč vernike pred seboj — vse to se dá videti in občutiti, popisati pa je težko ta prizor. Ljudstvo je pozdravljalo papeža samo z belimi robci, ker je bilo prepovedano po prejšnji razvadi ga glasno aklamirati. Pontifikalno mašo so peli po obredniku. Opozorjam, da ima papež Pij X. močan, čvrst glas in da poje vseskozi pravilno. Zanimivo je bilo to, da sta se list in evangelij pela tudi v grškem jeziku. Cerkevno petje je topot oskrbel velikanski zbor, obsezajoč okrog 1500 pevcev iz raznih cerkvenopevskih šol in semenišč v Rimu. Postavil se je ta orjaški zbor v prečno ladijo vstric konfesije sv. Petra na desni strani. Dirigiral je glasbenik Rella.

Ker smo udeležniki kongresa dobili ugodne prostore nasproti pevcem na levi strani prečne ladje, zato sem lahko zasledoval proizvajanje, ki me je v resnici iznenadilo. Vse se je vršilo v najlepšem redu:

zbor je točno sledil znamenjem dirigentovim in melodija se je širila po velikanskih prostorih, kakor da izhaja iz enega grla. Zamislil sem se v nekdanja stoletja nazaj, ko se je glasilo po starodavnih bazilikah to petje brez orgelj, brez polifonije, brez modernih glasbenih okraskov, kot en glas resnobnega vzdihovanja in češčenja svetih skrivnosti, ki se gode na oltarju. To je dan, sem si mislil, ki je postavil iznova v veljavo tradicionalno petje gregorijansko. Seveda je cerkev sv. Petra pripravna za to, da v njej poje na stotine pevcev: kar nič preveč glasu nismo čuli, nič vpitja ali neprijetnega odmevanja, vse je šlo kakor iz enega grla. Uverjen sem, da ta dan ostane vsakemu udeležniku v trajnem spominu. Poleg enoglasnega koral pa je pela pod vodstvom slavnostnega glasbenika Lorenza Perosija sikstinska kapela ob primerni priliki med svetim opravilom razne motete v polifonnem Palestrinovem slogu. Le med povzdigovanjem so se glasile z višave srebrne trombe. Gotovo je bilo navzočih nad 50.000 oseb, a ko se je slavnost končala, se je množica razšla pri raznih vratih brez kake nesreče. Le trg sv. Petra je bil kakor velikansko mravljišče, s katerega odhaja na vse plati živahna množica.

Papež Pij X. je pred slavnostnimi dnevi izdal znamenito okrožnico o trinajststoletnici Gregorija Velikega. Ni dvomiti, da bode ta spomenica povzročila iznova živahno zanimanje za osebo svetniškega slavljenca. A tudi rimske slavnosti, ki so se vršile pod pokroviteljstvom papeža Pija X., bodo iznova podnetile zanimanje za staroslavno cerkveno petje, kateremu je začetnik papež Gregorij Veliki. K.

Izdatki avstrijskih vseučilišč so bili l. 1903. sledeči: Dunaj 3,263.972 kron; Gradec 1,287.083 kron; Inomost 1,123.900 kron; Praga (češko in nemško vseučilišče) 2,275.100 kron; Lvov 908 316 kron; Krakov 1,328,418 kron; Črnovice 382.000 kron. Vsa avstrijska vseučilišča so stala prošlo leto 11,700.202 kroni.

Nikolaj Pomjalovskij. Prošle dni so se spominjali Rusi štiridesetletnice po smrti Nikolaja Pomjalovskega. Bil je jako nadarjen novelist, in nekateri ga vzporejajo celo z Dostojevskim. A njegov talent se je vtopil v alkoholu, kakor tudi darovi Gleba Uspenskega.

Spomenik osvoboditeljne vojske nameravajo postaviti v Bukareštu. Že l. 1902. je država namenila za ta spomenik 500.000 frankov.

